

การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่
จังหวัดนนทบุรี

The Sangha Administration of Sangha Administrators in
Bangyai District, Nonthaburi Province

พระใบฎีกาณัฐวุฒิ อานนโธ (บุญแก้วเจริญ)*

พระมหาบุญเลิศ อินทพลโณ**

อุบล วุฒิพรโสภณ***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี (๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒๐๓ รูป ใช้วิธีรูปแบบการวิจัยแบบผสมประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = ๓.๕๕๔$) เมื่อพิจารณา

* สารนิพนธ์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** รองศาสตราจารย์ ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

*** อาจารย์ ดร. กรรมการควบคุมสารนิพนธ์

เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำสังฆกรรม กับ ด้านการบริหารงานปกครอง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๐๗ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรับสมาชิกเข้าองค์การ มีค่าเฉลี่ย ๓.๕๕๗

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานตัวแปรพบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า เจ้าอาวาสขาดภาวะผู้นำในการดูแลจัดการ เจ้าอาวาสขาดความเป็นผู้นำไม่มีความเด็ดขาด พระภิกษุไม่ให้อภัยให้ความร่วมมือในการทำสังฆกรรม ขาดความยุติธรรมในการตัดสินของพระสังฆาธิการ ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรตั้งกฎระเบียบในการรับพระเข้าสังกัดวัด ควรมีการดูแลเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการทำสังฆกรรม ควรมีการตั้งกฎระเบียบวัดอย่างชัดเจน และควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในวัดมีส่วนร่วมวินิจฉัยเรื่องอภิการณ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า พระอุปัชฌาย์เป็นผู้ที่อำนาจพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เข้ามาอุปสมบท การทำสังฆกรรมมีกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อการมีส่วนร่วมและความพร้อมเพรียงสามัคคี การบริหารปกครองจะยึดถือหลักการมากกว่าบุคคลตามความเหมาะสม และการระงับอภิการณผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้ลงมาไกล่เกลี่ยหรือแก้ไขปัญหาคำสำคัญ : การบริหาร, งานปกครอง, พระสังฆาธิการ

ABSTRACT

The objectives of this article were : 1) to study the opinions of monks to the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province, 2) to study the comparison of the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province, 3) to study the problems and suggestions about the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi

province. The sampling group was 203 monks in Bangyai district, Nonthaburi province. The research is a mixed research methodology between quantitative and qualitative researches. The statistics are used for the data analysis through such as percentage, mean, standard deviation (S.D), F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference : LSD., and the data analysis from interview was used by the content analysis technique.

The findings of this research as follows :

1. The monks had the opinions to the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province, It is at the good level for overall with an average as 3.594. When considered in each side, found that the highest side was the Sangha Activity and administration management with an average at 3.607 and the lowest opinions side was the new member with an average at 3.557.

2. The findings of comparison of the opinions of the monks to the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province, classified by personal data and tested the hypothesis, found that the monks were the questionnaire correspondents who had the difference of age, ordination year, general education and Dhamma education, had the opinions of monks to the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province differently with significance of statistics at 0.05. It accepted the hypothesis. But the monks who had the difference of the degree of Pali education, had the opinions to the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province indifferently. It rejected the hypothesis.

3. The problems and obstacles about the monks who had the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province, and found that the abbots lack of leadership for management, abbots are not strict and the monks do not cooperate in Sangha activity, lacked of justice to judge the

Sangha administrators. For suggestion, should set up the rule and regulation to welcome the monks to live in the temple, should have the staff to lose the participation of religious activity and should set up the clear temple rules and should support the monks to participate the judge the conflict matter. The guidelines to support to the sangha administration of sangha administrators in Bangyai district, Nonthaburi province, found that Upachaya (Great Master) had the power to consider the people to the end of ordination. The activity should have clearly the rule and regulation for participation and harmony. The sangha management should focus on the principle more than the individual and the way to stop the dispute, should let the guardians come to compromise or solve the problem.

Keyword : Administration, Administrators, Sangha

๑. บทนำ

การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การบริหารคณะสงฆ์ จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ การบริหารคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย^๑ การบริหารการปกครองคณะสงฆ์ เป็นงานสำคัญซึ่งทำให้องค์กรสงฆ์มีความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้งานด้านอื่นๆ มีประสิทธิภาพ และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงต้องอาศัยกระบวนการการบริหารการปกครองมาเป็นเครื่องมือการสร้างความมั่นคงให้กับคณะสงฆ์

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี ว่าได้ปฏิบัติตามหน้าที่ตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

^๑กรมการศาสนา, **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

และระเบียบ ข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคมอย่างไร นำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปกครอง ที่ครองใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

๓. ขอบเขต

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาตาม การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การรับสมาชิกเข้าองค์กร ๒) การทำสังฆกรรม ๓) การบริหารงานปกครอง ๔) การตัดสินอธิกรณ์และการระงับอธิกรณ์^๒ ส่วนตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ประกอบด้วย อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา สามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม
๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการรับสมาชิกเข้าองค์กร ๒) ด้านการทำสังฆกรรม ๓) ด้านการบริหารงานปกครอง ๔) ด้านการตัดสินอธิกรณ์และการระงับอธิกรณ์

^๒ พระมหากวีพัฒน์ สุขเมธี, การบริหารกิจการคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒๐๕.

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

๒ ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ของอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๔๑๒ รูป การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๓ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐๓ รูป การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .๘๘๗

๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒๐๓ รูป ซึ่งในการแจกแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และทำการบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึก และการบันทึกเทป

๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยจะ

^๓ อภินันท์ จันตะณี, การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ, (ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

ทำการจัดกลุ่มข้อมูล ที่ได้รับจากแบบสอบถามตามสาระสำคัญของแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจึงจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ (Data Grouping) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

๕. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๐๓ รูป พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๙ ปี โดยมีพรรษาอยู่ระหว่าง ๑-๕ พรรษามีวุฒิการศึกษาสามัญต่ำกว่าปริญญาตรี อีกทั้งมีวุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมชั้นตรี และไม่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารงานปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๕๙๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำสังฆกรรม กับด้านการบริหารงานปกครอง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๐๗ และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

๑) ด้านการรับสมาชิกเข้าองค์การ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๕ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ

๒) ด้านการทำสังฆกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) ด้านการบริหารงานปกครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๕ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ข้อ

๔) ด้านการตติสนอภิกขณ์และระงับอภิกขณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีระดับวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) แนวทางในการส่งเสริมด้านการรับสมาชิกเข้าองค์กร พบว่า พระอุปัชฌาย์เป็นผู้ที่อำนาจพิจารณาคัดเลือกผู้ที่จะอุปสมบทเข้ามาเป็นภิกษุสงฆ์ ตามพระธรรมวินัยที่ได้บัญญัติไว้ โดยกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกต้องเป็นผู้ชายมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่เคยทำความผิดหนักคืออาญามาก่อน และจะต้องมีผู้รับรองความประพฤติ นอกจากนี้ยังจะต้องอยู่รับการศึกษาอบรมในสำนักอุปัชฌาย์อีกด้วย

๒) แนวทางในการส่งเสริมด้านการทำสังฆกรรม พบว่า สังฆกรรมถือว่าเป็นกิจของคณะสงฆ์ทั้งหมด ซึ่งจะใช้สงฆ์จำนวนที่รูปนั้นขึ้นอยู่กับพระวินัยที่บัญญัติไว้ โดยประกาศให้สงฆ์ทราบเพื่อทำกิจร่วมกัน การทำสังฆกรรมของสงฆ์มีกฎระเบียบที่ชัดเจน โดยการบอกวัน เวลา สถานที่ในการทำ เพื่อการมีส่วนร่วมและความพร้อมเพรียงสามัคคี ในขณะเดียวกันก็ควรมีการลงโทษแก่พระภิกษุที่ไม่ให้ความสำคัญ หรือไม่ให้ความร่วมมือในการทำสังฆกรรมร่วมกัน

๓) แนวทางในการส่งเสริมด้านการบริหารงานปกครอง พบว่า การบริหารปกครอง จะยึดถือหลักการมากกว่าบุคคล โดยใช้การบริหารตามความเหมาะสม ความถูกต้องเที่ยงธรรมเป็นใหญ่ การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันจะมีฝ่ายมหานิกายและธรรมยุต ล้วนอยู่ภายใต้องค์กรสงฆ์เดียวกัน โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประมุข มีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรบริหาร ไปจนถึงระดับวัดคือเจ้าอาวาส โดยมีการวางแผนและกำหนดแนวทางการพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีการมีสวดสวดดูแลพระสงฆ์ภายในวัดอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและเป็นธรรม

๔) แนวทางในการส่งเสริมด้านการตัดสินใจอิทธิณและการระงับอิทธิณ พบว่า เมื่อมีเหตุวิวาทหรือมีปัญหาขัดแย้งในองค์กรสงฆ์จะใช้การตัดสินและระงับอิทธิณ เพื่อระงับหรือชำระเหตุวิวาทขัดแย้งเหล่านั้น ผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้ลงมาไกล่เกลี่ยหรือแก้ไข หากมีความขัดแย้งภายในวัดเจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้ลงมาคอยกำกับดูแลปัญหา ถ้ามีการกระทำผิดอย่างรุนแรงล่วงละเมิดหรือประพฤติผิดพระธรรมวินัยร้ายแรง ก็จะเป็นการลงนิกกรรม คือให้สละสมณเพศ แต่บางปัญหาอาจขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองดำเนินการตามกฎหมายของรัฐทุกขั้นตอน

๕ สรุปองค์ความรู้ในการวิจัย

๖. การอภิปราย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปในประเด็นที่สำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑ ด้านการรับสมาชิกเข้าองค์การ จากผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความความคิดเห็นสูงสุดคือ เปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร มีส่วนร่วมในการประชุมการจัดกิจกรรมของวัด และรองลงมาคือ มีกลั่นกรองตรวจสอบผู้บวชใหม่

ตามกฎหมายสมาคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ)** ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์นั้น พระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าอาวาส ควรมีการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรภายในวัด ได้มีส่วนร่วมในการประชุม กำหนดนโยบาย วางกฎระเบียบและการดำเนินกิจกรรมของวัด^๔

๒ ด้านการทำสังฆกรรม จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารงานปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ มีประชาสัมพันธ์ในการทำสังฆกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่นวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา รองลงมาคือ ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการทำสังฆกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระจรัส จิรบุญโญ (เอี่ยมศรีเพ็ง)** ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการงานของวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานของวัดโดยการประยุกต์ ใช้พรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาส่วนใหญ่ในการบริหารจัดการงานของวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ พบว่า พระสังฆาธิการขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในองค์กร ในด้านสิ่งก่อสร้างดูแลาวรรวัดอยู่ยังขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการอยู่อีกมากและวัดกับชุมชนขาดการติดต่อประสานงานที่ดีต่อกันในการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะคือ พระสังฆาธิการควรมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในองค์กร ควรมีการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ความเข้าใจวิธีการเผยแผ่ธรรมะ ควรมีผู้ที่

^๔พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยดูแลประสานงานในถาวรวัตถุภายในวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอยู่เสมอ และวัดกับชุมชนควรมีการประสานงานในการจัดกิจกรรมด้วย^๕

๓ ด้านการบริหารงานปกครอง จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารงานปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความความคิดเห็นสูงสุดคือ มีการออกกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ แก่พระพุทธศาสนิกชน เช่น การห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุรารภายในบริเวณวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญฺญารโ)** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ซึ่งสังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านการปกครอง พบว่าออกกฎระเบียบปฏิบัติของศิษย์วัดและผู้อาศัยอยู่ภายในวัดพร้อมกับบทลงโทษเมื่อทำผิดอย่างชัดเจน ควรจะดูแลพระภิกษุสามเณรได้ปกครองอย่างเป็นธรรม ควรให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ ที่ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และควรเพิ่มบทลงโทษให้สมเหตุสมผลเมื่อเกิดกรณีพระภิกษุสามเณรไม่เชื่อฟังหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ^๖

๔ ด้านการตัดสินอธิกรณ์และการระงับอธิกรณ์ จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารงานปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการปกครองที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยประเด็นที่มีความความคิดเห็นสูงสุดคือ มีการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมได้เป็นผู้ร่วมวินิจฉัยเรื่องอธิกรณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระใบฎีกาสมชาย ธมฺมธโร (สีหบุตร)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์

^๕พระจรัส จิรปุณฺญ (เอี่ยมศรีเพ็ง), “การบริหารจัดการงานของวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๖พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญฺญารโ), “การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี คือ ผู้บริหารสั่งงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย การออกกฎระเบียบข้อบังคับของพระธรรมวินัย พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ไม่ค่อยตั้งใจเท่าที่ควร และการขัดแย้งกันไม่เข้าใจกันในเรื่องพระธรรมวินัย”

๗. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑) คณะสงฆ์ควรจัดให้มีการอบรมเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์

๒) คณะสงฆ์ควรจัดการประชุมพระสังฆาธิการ เพื่อวางนโยบายในการปกครองร่วมกันภายในเขตการปกครอง

๓) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการผู้ได้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือการออกข้อบังคับในการปกครอง เพื่อให้การปกครองบังคับบัญชาเป็นไปโดยสงบเรียบร้อย

๔) เจ้าอาวาสควรมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการวัด มีการวางแผนทั้งระยะสั้น ระยะยาว ในการบริหารจัดการ และพัฒนาวัดอย่างเป็นรูปธรรม

๕) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการประชุม อบรมหรือสัมมนาให้แก่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด เพื่อเป็นเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาวัด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงด้านการปกครองและแนวโน้มการปกครองคณะสงฆ์ในอนาคต

“พระใบฎีกาสมชาย ธรรมธโร (สีหบุตร), “บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๒) ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทด้านการปกครองของพระสังฆาธิการ เพื่อเป็นแนวทางในการปกครอง

๓) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียด ด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

พระมหากวีพัฒน์ สุขเมธี. **การบริหารกิจการคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

อภิรักษ์ จันทะนี. **การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ**. ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุขเมธ). “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (ศษา ปญฺญโร). “การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระใบฎีกาสมชาย ธมฺมโร (สีหบุตร). “บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระจรัส จิรปุณฺโณ (เอี่ยมศรีเพ็ง). “การบริหารจัดการงานของวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.